

Manjšin-
ski
zakon
za 21.
stoletje

str. 2

Sirau-
ta

str. 4

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 10. oktobra 1991 • Leto I, št. 18 • Cena 10 forintov

PEZDIR V OČESU BLIŽNJEGA

NAŠ PREKMURSKI ROJAK, profesor Novak, ki dobro govori tudi madžarsko, je na nekem svojem predavanju na Filozofski fakulteti govoril tudi o prvem predsedniku češkoslovaške republike Tomášu Masaryku. Ko ga je omenjal, je vedno pogledal na nas, študente z Madžarskega, in v madžarščini dejal: "Az az úr a kimondhatatlan névével." (Tisti gospod z neizgovorljivim imenom.) Ni šlo seveda za to, da bi bil priimek Masaryk res neizrekljiv za madžarsko govoreče, ampak da dobesedno v madžarščini pomeni nekaj spotakljivega ("danes serje").

PO SPREJETJU diskriminativnega jezikovnega zakona v Vojvodini se zdaj govori tudi o načrtih, da naj bi tudi na Slovaškem začeli s pisanjem madžarskih imen in priimkov po slovaškem pravopisu. Po vsem tem me spreletava srh, če pomislim, kaj bi bilo, če bi Madžari odgovorili na to s tem, da bi od zdaj naprej tudi Masaryk od zdaj priimek pisali po madžarskem pravopisu (Ma szarik).

Enostavno je smešno tudi to, da naj bi od zdaj naprej ime mesta, ki so ga tudi vojvodinski Madžari imenovali in pisali vedno kot Szabadka, uradno pisali tudi v madžarščini kot Szubotica.

Pa vendarle, preden bi se preveč poglobili v sicer popolnoma upravičeno kritiko teh pojavov, se oziroma nao-

Z bučami in bučnim semenom je veliko dela, preden pride na mizo v obliki olja.

Posnetek: T. Standor

koli pri nas doma, na Madžarskem. Dobri zgledi namreč vlečejo. Veliko bolj kot recimo take izjave, kot smo jo lahko slišali iz ust šefa vlade v Vojvodini. Po njegovem namreč pripadniki narodnostnih skupnosti nimajo nikjer v Evropi takih manjšinskih pravic kot vojvodinski Madžari.

Na Madžarskem že vrsto let ni nobenih problemov z dvo- ali trojezičnimi krajevnimi imeni. Kar se pa pravopisa narodnostnih imen in priimkov tiče, pa ni več vse tako lepo. V vseh madžarskih dokumentih se uporablja madžarski pravopis. Tudi kar zadeva imena

in priimke pripadnikov narodnosti.

DA O PRAVOPISU, ki ga uporablja madžarski tisk v zvezi z imeni državnikov slovaškega izvora, niti ne govorimo. Po moje Madžari mislijo, da so različna diakritična znamenja (napr. strešica nad c, s, z, r) za okras. So nekakšne pentlje na deklislih črkah, ne pa znaki za t. i. foneme, ki razlikujejo pomen. Precej nenavadno je – da ne rečemo žaljivo – da se npr. priimek predsednika zisa v Beogradu piše kot Markovic. Za vic je slabo, za nevljudnost močno. Na Madžar-

skem ima človek občutek, kot če bi – na podlagi časopisnih poročil – vsi češki, slovaški, hrvaški, slovenski itd. državniki slekali: Čalfa, Mesič, Kucan. Namesto Čalfa, Mesič, Kučan.

Ne vem, kaj bi rekli Madžari, če bi se recimo eden od njihovih ministrov pisal Szár Antal in bi v tujih časopisih pisali njegov priimek brez diakritičnega znamenja: Szar.

Tisti, ki ne znajo madžarsko, najdejo to besedo v Hradilovem madžarsko-slovenskem slovarju na 506. strani. Pa oprostite.

Francek Mukič

METEOROLOŠKA

JESEN JE TU kljub temu pa je vreme prej poletno kot jesensko. Le hladni večeri in jutranje megle nas opozarjajo, naj ne zamenjamo letnih časov.

Tudi na malih porabskih kmetijah pospravljajo pridelke. Vreme je bilo v tem letu pri nas kmetijcem naklonjeno. Niso grozile večje nevihte ali toča, tudi suše ni bilo. Veliko škode pa je povzročila divjad. Zavarovalnica sicer kmetom škodo vrne, oni pa bi verjetno rajši pospravili pridelek in dobili plačilo za svoje celoletno delo. Če v teh dneh potuje po Porabju kakšen tujec iz drugih delov Madžarske, vidi po njivah veliko rumenkastih buč. Mnogi tudi sprašujejo, zakaj pridelujejo v naših krajih buče, saj drugje na Madžarskem malokdo pozna bučno olje.

Porabski Slovenci pa bi si težko predstavljali nedeljsko kosilo brez solate z domačim bučnim oljem

Pogovor ministrov v Lendavi

MANJŠINSKI ZAKON ZA 21. STOLETJE

"Za nas je zelo pomembno tesno sodelovanje s sosednjimi državami, s katerimi nas vežejo tudi manjšinske vezi," je poudaril naš minister za Slovence po svetu dr. Janez Dular na pogovoru s svojim madžarskim kolegom dr. Balázsom Horváthom. Sestala sta se v Lendavi, kjer so proslavili 200-letnico rojstva grofa Istvána Széchenyija, največjega Madžara, kot označujejo tega moža v novjšem obdobju.

OD BALÁZSA HORVÁTHA smo najprej izvedeli, da Madžarski demokratični forum, najmočnejša parlamentarna stranka, vseskozi podpira prizadevanje Slovenije za uveljavitev njene samostojnosti. Zaradi velikega števila Madžarov v Vojvodini je ravnanje madžarske vlade za zdaj zadržano in se pridržuje predvsem evropskim stališčem o razmerah v nekdanji Jugoslaviji. S podobnimi stališči so seznanili tudi predsednika predsedstva Slovenije Milana Kučana ob nedavnem obisku v Budimpešti.

Po besedah madžarskega manjšinskega ministra je ta čas nadvse pomembno, kdaj bodo v parlamentu sprejeli manjšinski zakon, ki naj bi veljal tudi v 21. stoletju. Zakon nastaja v času, ko Madžarska spreminja

družbo, sistem in tudi gospodarstvo. To ni slabo, marveč dobro tudi za manjšine, ki morajo dobiti več kot doslej. Njihovim zahtevam je prisluhnila tudi vlada, ki je na eni zadnjih sej podprla tudi izdajanje našega časnika. Na isti seji je bilo sklenjeno, da bo Budimpešta leta 1996 prizorišče Svetovne razstave, če bodo vladno odločitev podprli še poslanci v parlamentu. Madžarska, če bo organizatorica Svetovne razstave, računa na sodelovanje s Slovenijo, zlasti pa pripisuje veliko vlogo Ljubljani.

Gre za gospodarsko sodelovanje, za zgraditev infrastrukturnih objektov in drugih.

Doktor Janez Dular je vnovič opozoril na pereč problem gornjeseniške cerk-

ve, kamor ne morejo dobiti slovenskega duhovnika. Ob nedavnem obisku papeža v Sombotelu se je pokazalo, da je na Madžarskem več slovenskih duhovnikov, ki delujejo v drugih škofijah. Zato bi se morali mariborska in sombotelska škofija čimprej dogovoriti in razrešiti star, a še zmeraj aktualen problem.

SLOVENSKI MANJŠINSKI MINISTER je tudi predlagal, da bi ob slovenski samostojnosti na novo podpisali dvostranski dogovor o priznavanju diplom in tudi srednješolskih spričeval. Že dalj časa namreč razmišljajo, da bi lahko porabski srednješolci obiskovali srednje šole v Murski Soboti.

Kar se tiče izobraževanja, velja zapisati še nekaj misli predstavnice madžarskega kulturno-prosvetnega ministrstva. Tóttösy Istvánné je namreč dejala, da je urejanje razmer v manjšinskem šolstvu nadvse težka naloga, ker je to šolstvo v "katastrofalnih razmerah". Zdaj sprejemajo zakon o izobraževanju (na vseh ravneh, od vrtca do fakultete), pri katerem sodelujejo tudi manjšine. Računajo, da bodo na osnovi tega zakona lahko pop. avili/izboljšali sedanje razmere, že zdaj pa so znižali normative in predpisali, da je najmanjše število učencev pri narodnostnem pokuku 6 do 8. Po tej poti

želijo ohraniti šole tudi v manjših narodnostnih naseljih. Kot rečeno, so predvidene spremembe tudi v srednjih šolah in na višje-oziroma visokošolski ravni izobraževanja.

Že uvodoma je minister Balázs Horváth dejal, da je uresničevanje manjšinske politike v Sloveniji nad evropskimi standardi in povprečji. S to oceno pa prihaja v nasprotje predlog o podpisu madžarsko-slovenskega sporazuma o varstvu manjšin, temelječ na evropskih standardih.

Kajti po podpisu sporazuma bi se lahko pred evropsko javnostjo pohvalili z novostjo v manjšinski zaščiti, v resnici pa bi zlasti madžarska in italijanska narodnost v Sloveniji s tem imeli manjšo zaščito kot sedaj. Dogovorili so se za konkretizacijo sedanjega besedila, o katerem se bodo pogovorili v tem mesecu. Tekst mora biti tak, da bo manjšinam pomagal pri uresničevanju njihovih pravic.

Seveda niso zaobšli tudi zavlačevanj pri odpiranju mejnih prehodov. Rečeno je bilo, da bi se poizkušali zdaj, ko je moratorij potekel, dogovarjati na tako imenovani regionalni ravni, kajti vse bolj očitno je, da Beograd podpiranja novih mejnih prehodov z Madžarsko ne bo dovolil.

eR

OD SLOVENIJE...

PO 8. OKTOBRU
ŽE NEODVISNI

Slovenija je odločena, da po izteku moratorija uveljavi svojo polno neodvisnost. Poleg slovenskega predsedstva in vlade je takšno stališče sprejela tudi skupščina.

Slovenija je še naprej pripravljena sodelovati na haški mirovni konferenci o Jugoslaviji, vendar pa po 8. oktobru le kot samostojna in neodvisna država, ki uresničuje svoje odločitve z dne 25. junija na temelju plebiscitarno izražene volje slovenskega naroda.

SLOVENSKI DINAR

V oktobru bo Slovenija dobila lasten denar, ki se bo v prehodnem obdobju najverjetneje imenoval "slovenski dinar". Odtlej bo mogoče jugoslovanski dinar normalno menjati v slovenskih menjalnicah tako kot vse tuje valute. Razmerje med jugoslovanskim in slovenskim dinarjem pa ne bo ena proti ena, vendar pa še ni znano, kakšno bo. Slovenski dinar naj bi veljal toliko časa, kolikor bo Slovenija potrebovala za izdajo svojega pravega denarja.

SPOMENIK ANTONU SLOMŠKU

V Mariboru so odkrili spomenik Antonu Martinu Slomšku, ki je sedež lavatinske škofije iz Svetega Andraža na Koroškem prestavil v Maribor. Še vedno aktualne misli in resnice velikega Slovenca, rodoljuba, pesnika, prosvetitelja in duhovnika, so vrele iz ust govornikov na proslavi, njegovo kandidacijo za prvega sovenskega svetnika pa je s prihodom k slovesnemu bogoslužju, pred katerim je Slomškov spomenik odkril Milan Kučan, blagoslovil pa Slomškov šestni naslednik, škof. dr. Franc Kramberger, podprla nekaj tisočglava množica pobožnih in neverujočih.

J.H.

POMAGAJ, KAKOR MOREŠ!

Krvava tragedija hrvaškega naroda še traja. Kljub mirovnim prizadevanjem se na vseh hrvaških bojiščih nadaljujejo srditi spopadi.

Več tisoč hrvaških družin je ostalo brez doma in je prisiljeno pobegniti v varnejše kraje. Begunski val se povečuje proti Madžarski. V taboriščih na jugu države je že nad 20 tisoč beguncev. Kljub gospodarskim težavam v naši državi poskušamo pomagati sosedom.

Zbiralne akcije se vrstijo po vsej državi.

Učitelji gornjeseniške osnovne šole so se odločili, da bodo tudi oni pomagali. Zbrali so približno 50 kg oblek in jih poslali v zbirno središče. S tem dejanjem so pokazali, da so poleg moralne podpore hrvaškemu narodu pripravljani tudi materialno pomagati ljudem, ki so v veliki stiski.

V spomin Gabiju

Nepričakovano in tragično nas je zapustil. Nikoli več ne bo veselo zapel pri pevskem zboru, ne bo zaplesal pri folklorni skupini.

Pogrešali bomo njegov nasmeh, dobro voljo. Usoda je neusmiljena. Gabor Grebenar je bil star le 18 let, ko je v prometni nesreči izgubil življenje.

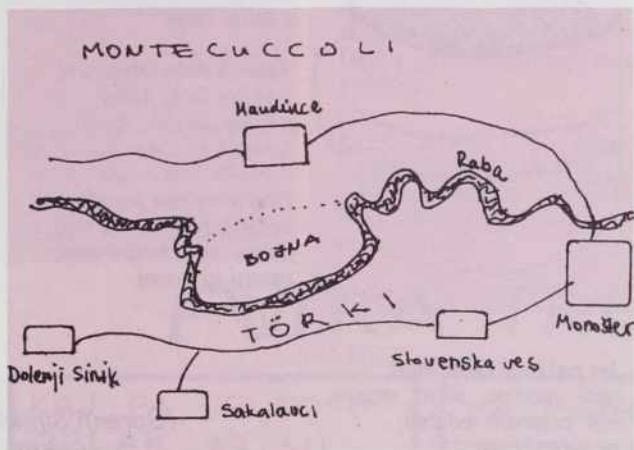
Za zmeraj nam bo ostal v spominu.

Člani pevskega zbora
in folklorne skupine
z Gornjega Senika

KALENDAR (3)

Törki - 1664

"Montecucoli je pa Törke blüzi Sz. Gotthárda pri Rábi tak szpomláto, da szo na pobegi mir ponüdili, steri sze je vu Vasvári na devéti dén takoj i dogotovo," pišejo gospaud Košič. Törki so bili zenkraj Rabe, med Dolenjin Sinikon, Sakalauvcami pa Slovensko vesjo. Montecucoli pa z ovkraj Rabe par Maudinci. Lidgé eške gnesnaden parpovejdajo, ka so od starcov čüli. Vsikši malo po svoje. Vsikši malo cüj-djau, aj pa vkraj zöu.

Tak parpovejdajo, ka se je strašna bojna zrankma v davetoj vöri začnila. Sultan je prej tak pravo, ka Vaugri te gvinejo, da de tisti pečani kokaut spejvo, šteroga un na talejri má. Te se pa je

Depa Raba tak veuka bila, ka so se zaladjali. Eške gnesnaden gučijo, ka tan je prej "mrtva Raba".

V zgodovini je tak zapisano, ka je zrankma rano dež ušo i v Rabi je teuko

(Narodni muzej, Budimpešta)

nika čüdnoga zgaudio — pečani kokaut na talejri je začno spejvati. V štrtoj vöri zadvečarka je prišo veuki viher pa Raba se je napunila z vodauv. Té so Vaugri šli na Törke pa so je kauli dvajsti gezero bujli. S Slovenske vesi pa so eno kruglo vöstarlili pa ž njauv sultana bujli. Da so tau Törki zvödeli, so steli vujti.

vode bilau, ka je voda vöprišla do Dolenjoga Sinika pa Sakalauvec. Sultan nej büu tü v tajoj bojni, törski prejdjen Köprülü pa nej mrau tü. V njav štor je rejsan prilatejla krugla, samo nej njaga bujla. Mrau pa je v bojni v Maudinci brat sultanove žene.

V parpovejsti je cesarica Kati vujšla, šamo zlato zi-

balko nej mogla seuv nesti, pa go je zakopala. Törski sodacke pa so zlato tele zakopali v našaj vasnicaj. Lidgé so dugo iskali, kopali. Gnauk so skor najšli, depa nakak je parklinjo pa je zlato tele nazaj zlatelo. Steri so kopali, tisti so plašivi gratali.

Cesarica je zapovejdlá, aj v tiston kraji, ge je njen oča mrau, eno cerkev dajo gorzozidati. Da je cerkev gotova bila, te je eno veuko svejčo poslala. Tak veuko, ka nej nut na cerkvene dveri üšla. Prejk so go zožagali, pa te so vidli, ka je v svejči pükšin pra büu. Cesarica je stejla minirati (v luft pognati) cerkev, ka bi mrli tisti, šteri so Törke bujli. Tau se gé pa nej posrečilo, ka cerkev v Monoštri eške gnesnaden stogi.

Staro cerkev — v šteron je zdaj gledališče (szinház) — so gorvužgali, minirali. Depa eške pred bojno, 1605 leta, da je bila Bocskayjeva bojna. Na nauvo so go zidali 1677. leta i so go imenuvali po Sv. Gotthárdi. Stau lejť po törskoj bojni 1766 leta so popeve v Monoštri dobili tau lejťo, veuko cerkev, stera eške gnes stogi. V cerkvi na plafoni je dojnamalana törška bojna tó

Parpovejsiti o törskoj bojni znajo v vsikšoj našoj slovenskoj vesnici, v Slovenskoj vesi pa eške tau parpovejdajo, ka:

OB BISTREM POTOČKU JE MLIN . . . "

Na Gornjem Seniku ob Seniškem potoku je klopot mlin že leta 1897. Mlinarska obrt je prehajala v družini Filo iz roda v rod. Hiši in družini rečejo po domače še danes Mlinarni. Nekoč so vozili v ta mlin žito kmetje od Monoštra do Sobote, od Trdkove do Ženavec. O "usodi" mlina smo se pogovarjali s Hildo Čabai, vnučinko prvega lastnika.

"Mlin so zozidali 1897. Te ga je moj dejdak, Mihály Filo kúpo. Da so že dejdak nej mogli delati, te so ga oči prejkdali. On ga je sigdar popravlo. Stara zidina je tašna bila, ka znautra tučanca bila. Tak ka té cigeu je že oča dau naredti. 1910. so turbino kúpili, po tistin motor na bencin pa na plin. Sprvoga so samo z kamni mleli, nej bilau volclinov.

lali v Sombotelo pa so ga mantrali. Na slednje je te podpiso, ka mlin ta da. Zdaj te tau tak vögleda, kak če bi on mlin san od sabé tadau.

Mi mlin zdaj nazaj prosimo. Prali so nan, ka mi mlin ne dobimo nazaj, samo državne delnice kot odškodnino (kárpótlási jegy). Če bi pa naš samoupravni organ

Mihály Filo, šteri je l. 1897 mlin kúpo. Zraven njega žena Julijana Schwab.

Oča ja te dva volclina kúpo, pa 41. enoga volkoga, duplinskoga. V mlina smo meli tri legena, Trajber Lujzina, Lazar Mihályja pa Geček Djančina. Kak so nan mlin krajzeli?

Da so Rusi nut prišli, so nan vse krajzeli, ka je bilau. Očino pavarstvo, vse je vrag vzeu!

Te smo mogli Ruson mleťi. Oni so z Avstrije sildje pelali. Eden je vozo, eden je pa tü biu. Da so odišli, te smo pa pavron mleli.

1952. so nan mlin krajzeli zatok, ka je prej oča nej porca (davka) plačo. On je sigdar plačo, depa sakši keden so znauva poslali, ka je telko pa telko dužan. Na slednje so 30 gezero prosili, tisto več nej mogo plačati, te so mlin krajzeli. Vej pa nikši vzluk (vzrok) so mogli najti. Dostakrat so ga odpe-

odkúpo od nas delnice, te bi mlin nazaj dobili. Depa, ka si z njim pomoremo, da je vse na nikoj djani? Cejla streja, cejla zidina. Dež nut dé od strje do zemenice, tak ka je vse že prko. Mi pa za tau nemo milionke meli, da bi popravili."

Hilda Čabai pravi, da je zadnjič približno pred desetimi leti mlela v mlínu "dino" (ajdo). Kot mlinarjeva hči se je veliko naučila od svojega očeta.

Mlin je svojčas služil tudi temu, da so se ljudje iz raznih krajev Prekmurja in Porabja srečavali. Ko so čakali, da pridejo na vrsto, so se pogovarjali, "norijo delali", pili ali "ležali na žaklih".

Ali bomo kdaj doživeli, da bomo rekli kakšnemu gostobesednemu človeku: "Ka pa meleš, kak senički mlin?"

M.S.

Marija Kozar

SIRAUTA

Dosta ljudi pozna tau žalostno pesen par nan v Porabji to. Lapau go igra in spejva napriliko Laci Korpič to. Zdaj bi don eno takšo mogo ziskati, v šteroj bi sa sirauta žalostivala zatogavolo, ka je zgibila tak očo kak mater. Kak se je tau in da svejta zgodilo z Ivanskin Micinon z Gorenjoga Sinika, ki se zdaj po možej piše Tóth Istvánné in živé v Črejpnjeki.

Tak pravijo, ka če se z nami kaj lagvoga zgodi, te nan tisto Baug — če smo vrli — v nikšoj drugoj formi nazaj dá. Na Vogrskon to geste napriliko takši slepec, šteri je povejn na univerzi (egyetem) najbavkši učenc bûu. Pokojna žena Avgusta Pavla, strina Inci v Sombotelu, pa je slejpa tak druknivala (tipkala), kak povejmo meni ranč s štiri mi očami néde. Da o ton ranč na gučin, kak lapau zna povejmo igrati in spejvati sploj slejpi nigar, Stevie Wonder, pa tak tadale.

Vse tau mi je zdaj zato napamet prišlo, ka če je Ivanska Mici rejsan rano sirauta gratala, gensnadén don takšo lejpo daržino pa pet vrli maljšov má kak rejtko što. Baug je njej takšo formo nazaj dau, ka ji je kot dateti vkraj zôu.

Njeniva stariša, Jožef Sukič pa Marija Hampo, sta sa oženila l. 1936. Mala Mici se je narodila l. 1940. Leko bi pravli, ka v najslabšon cajti. Da je bojna, te žitek ljudi to nej najbavkši. Brž se leko zgodi kakša navola. Mladi možki, mladi očevge napriliko morejo k sodakon. Tak se je zgodilo z maloga Micina očon to. Da je una bila dvej leti stara, te je njen oča parminau na rusoškon fronti. Tau je lepše povodano, kak če bi pravli, ka je mrau. Istina pa je tau, ka je spadno.

Tau te nej bilau zavolé za Sukičevo daržino. Januara 1945 je na Gorenjon Siniki do kaulan velki sneg bûu. Nenci so v vsikši porabski vesi dali vöskričati, ka od vsikše iže more eden človek priti futodjarke (strelske jarke) kopat. Porabski Slovenci so mogli

*Pšenica na pauli že zori,
al' mamica moja v graubi spi!
O, preljuba mamica vi,
zakaj ste me zapustili?*

ojeti kopat na Stražo (Oberdrosen) par Dolenjon Siniki. Mati od maloga Micina to. Gnauk so ji te zaub vöskubnili, šteri se je vanej na velkon mrazi razčemerûu, pa so mati to marli.

venec, dr. Ferenc Bánki iz Slovenske vesi. Pa si človek samo leko brodi, ka je te vöfčeni porabski Slovenec s svojo možjav kaj to poma go, aj njagvi slovenski bratke don s tau malo pomočjav

Oča in mati, da sta eške živiva bila.

(Reprodukcija: Anikó Székely)

Tak je te mala sirauta sploj sama ostala. Ranč eške pet lejt nej stara — pa brezi očo in matere. Eške dobro, ka so očina sestra, tatica Ilona in njini drugi mauž, Čameštarni Francli, dobroga srca bili in so go k sebi zeli. Pa so go gorzranili tačas, ka jo danešnji mauž l. 1962 nej za ženo zôu.

Eške gnes je žalostno gledati dokument iz l. 1949, v šteron je dojspisano, ka je maloj sirauti, štera nema nej očo nej matere in ji je grda bojna stariše zaničila, tarbej dati nikšo materialno pomauč. Edino, kar človöki malo topline dá, je tau, ka prvi je té kancelajski papir podpiso naš porabski Slo-

nemajo višišnji problemov, če ji je žitek že tak vse zaničo.

Ivanska Mici je ranč trinok nej poznala svoje stariše, depa že se pá parpravla — kak vsikšo leto —, ka de na Vsi svecovo ušla v svojo rojstno ves, na Gorenji Sinik. Na cintori lepau vred zeme grob svoji starišov, gordeje svoj venec, vožgé svejče. Pa de si med ten brodila, kak tau, ka edni lidgé dosta večkrat morejo titi na graubišče svejče vožigat v svojon žitki kak drugi?

Siraute.

Francek Mukič

NAŠE PESMI (9)

Moj očka

*Moj očka 'ma konjička dva,
obadva sta šimlina,
on se pela v varaš ž njim,
skoro vsaki den.*

*Cügle lapci v rauke dá,
on paj nutri v krčmo dé,
tam ga čaka najnaprej,
v šalici kafej.*

*Tam ga čaka najnaprej,
v bejloj šalici kafej,
pauleg paj devojčica,
tak kak raužica.*

*Ona me gleda gor paj doj,
paj mi reče, fantič moj,
pa mi reče, fantič moj,
ostani tu nocoj.*

*Jaz paj toga ne včinim,
rajši močno smrt strpim,
rajš' ostanem ledičen,
za nebeski raj.*

(Gorenji Sinik)
—mkm—

KAKO SMO NEKOČ ROMALI V MARIAZELI?

V tistih svobodnih časih, še pred diktaturo, ko na državni meji še ni bilo železne zavese (vasfüggöny), so se gornjeseniški ljudje podali vsako leto avgusta pred veliko mašo na romarsko pot k celski Mariji. Visoke planine in strmine v

hrano za celih devet dni. S pripravljeno so si romarji napolnili torbe in krenili na pot.

Štiri dni pred veliko mašo so se zbrali v domači cerkvi pri sveti maši. Duševno pripravljeno so odšli na božjo pot. Štiri dni so hodili v eno smer. Ves dan so molili in v slovenščini peli Marijine pesmi. Prenočevali so pri avstrijskih kmetih. Spali so v skednjih na dišečem senu.

Četrty dan so prispeli do željenega cilja v prelepo Marijino cerkev, ki jo je v 12. stoletju dal zgraditi madžarski kralj Ludvig Veliki (Nagy Lajos). Telesno so bili sicer utrujeni, toda duševno sveži in veseli.

Ta dan je priromala k celski Mariji množica pobožnih ljudi iz vse Avstrije in tudi drugih držav.

Vsi skupaj so častili Marijo z molitvijo in pesmijo. In spet jih je čakala pot, štiridnevno pešačenje, preden so se vrnili v svojo milo domovino, slovensko Porabje.

Vendel Mukič

Avstriji so prehodili peš v devetih dneh.

Prijavili so se pri vodji romarjev, ki je poskrbel za skupni potni list. Matere oziroma žene so pripravile

KAKO VARČUJEMO?

Iz majhnega zraste veliko, pravi ljudski pregovor. Kako jaz varčujem?

Večkrat dobim denar od očeta, ko mu pomagam hraniti zajce. Za ta denar si lahko kupim sladole, čokolado ali ga dam na hranilno knjižico. Tudi mama, babici ali tete mi večkrat dajo denar, ki ga položim na knjižico.

Za ta denar bi si rad kupil žogo. Tudi na druge načine lahko varčujemo. Če pazimo na knjige, šolske potrebščine, na obleko ali na predmete v učilnici.

Žal, to velikokrat pozabim!

Kristjan Mižer

Med počitnicami sem hodil v gozd nabirat gobe. Gobe sem prodal in dobil denar. Denar sem shranil. Rad bi si kupil kolo.

Laci Kainc

KAKO SEM SE POČUTIL V BRALNEM TABORU?

Naš avtobus je krenil z Gornjega Senika okrog 7. ure. Približno ob 12. uri smo prišli v tabor, ki se imenuje Novakova pusta.

Popoldan smo se seznanili z našimi učitelji. Ponoči se nam ni dalo spati, še zjutraj ob 2. uri smo "noreli". Drugo jutro smo bili zelo zaspani.

Po zajtrku smo začeli delati. Z Miho Mohorjem smo obravnavali pravljice Poldrugi Martin in Butalske pripovedi.

V taboru so bili tudi "svobodni kristjani", ki so nam predstavili svojo mašo. Bila je zelo zanimiva, obenem pa vznemirljiva. En dan smo se šli kopat na Lipot. Ker ni bilo druge možnosti, smo pešočili. Dvanajst kilometrov tja in nazaj. Zame je bil najlepši zadnji večer, ko smo zakurili veliki ogenj in pekli slanino.

Meni je bilo na taboru všeč, boljše pa bi bilo, če bi bil v Sloveniji.

Francek Bajzek,
OŠ Gornji Senik

VEŠ - VEM

Včasih se srečamo z ljudmi ali gremo k njim in se z njimi pogovorimo. Ko smo pa zelo oddaljeni, si telefoniramo. Poznamo različne telefone. Ali si se že kdaj vprašal, kje in kakšen je najmanjši telefon, takšen pravi, s katerim lahko telefoniramo?

njegova debelina pa je 2,35 cm. Poganja ga akumulator, saj je telefon prenosni, kot smo že povedali. Skupno z akumulatorjem pa je težak le 30 dag. Izdelali so ga v tovarni Mitsubishi Elektric. Tak majhen telefonček je mogoče vtakniti kar v žep ali pa celo uporabljati v avtomobilu. Za sprejem in oddajo sta dve anteni.

Tak telefon pa je tudi zelo oameten. V sebi ima kar 99 vrstic spomina, vsaka pa dopušča kar 16 črk in 32 števil. Tak telefon lahko torej lastniki uporabljajo tudi kot kazalo priročnih števil (telefonskih) ali za naslove.

Baterija ima moč 0,6 wattov in se lahko tako neprekinjeno pogovarjamo kar 48 minut. Za ponovno polnitev potem baterija potrebuje le 1 uro. So pa tudi že baterije za tak telefon z 90-minutnim možnim pogovorom ali celo 120-minutnim. Klice pa taka naprava lahko sprejema kar 17 ur. Če koga zanima, ta mali prenosni telefon Japonci že prodajajo v sosednjih zahodnih državah. Cena z davkom je menda okrog 30.000 ATS.

Kdo drug kot Japonci so izumili tak majhen prenosni telefon, ki je tudi najlažji na svetu. To je model MT-5 Pocket, ki je manjši od zloženih dveh cigaretnih škatel, saj meri v dolžino le 16 cm, širok je 5,6 cm,

PUTKA TRUDKA

MARJAN MANČEK

POLETNA DOŽIVETJA

Poletne počitnice so hitro minile. Doživel sem mnogo lepega.

Dvakrat sem bil v taboru. Prvič v Balatonberenyu. To je bil prometni tabor. Učili smo se in igrali. Mnogo sem se kopal v Blatnem jezeru. Ko pa je bilo tekmovalje s kolesom, sem naredil samo 3 napake.

Drugič sem se udeležil bralnega tabora v Kimleju. Imeli smo zanimive ure, vse v slovenščini. Veliko smo se igrali in peli.

En teden sem bil v Monostru pri bratrancu. Hodili smo na kopaljšče, kolesarili in se mnogo igrali. Tudi doma je bilo lepo. Bral sem, gledal televizijo, kolesaril ter pomagal krmiti zajce in kokoši.

Upam, da bo šolsko leto hitro minilo in bodo kmalu spet počitnice.

Kristjan Mižer, 5.r.,
OŠ Gornji Senik

Risba:
Helena Librec

TUJI GEZIK

Mali psauve so v šaulo šli. Da že eden kedem odijo, mati je pita: "Na, mlajši, ka sta se včili v šauli?" "Tuji (idegen) gezik smo se včili." "Pa že kaj vejte?" "Kaj pa nej!" Pa vsi začnejo: "Miau, miau..."

NIKA ZA SMEJ

NA BIROVIJI

"Gospaud birauf, moj saused Franci se je cauno meni. Pravo mi je, da se edna grda svinja.

Birauf pa pravi: "Vas sausad je gvušno fejs čemerren bijo, probajte ma odpustiti."

Of pa pravi: "Nej je bijo čemerren. Prvi, liki bi mi pravo, ka sa grda svinja, prvi me je dolgo gledo."

I. Barber

... DO MADŽARSKE

OBISK IZ REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejšnji teden je šole v Porabju obiskala delegacija Zavoda Republike Slovenije za šolstvo pod vodstvom Franca Hubra. Obiskali so podružnično šolo v Sakalovcih, osnovno šolo na Gornjem Seniku in 2. osnovno šolo v Monoštru. Srečali so se tudi s predstavniki Zveze Slovencev.

Ob koncu obiska je bil sprejet dogovor, da bo zavod šolam v Porabju pošiljal po 1 primerek vseh knjig, ki jih bodo v prihodnje izdajali. Šole v Porabju bodo dobile tudi program seminarjev v Sloveniji, na katere bodo lahko šli tudi zainteresirani učitelji iz Porabja.

Govor je bil tudi o predlogu novega sodobnega učnega načrta. Tega bomo poskušali sestaviti za prve štiri razrede in to do konca marca 1992.

POMOČ BEGUNCEM

Sodelavci Urada za narodne in etnične manjšine so obiskali begunska taborišča ob južni meji Madžarske.

Po obisku so se obrnili kuratoriju sklada Za narodne in etnične manjšine po denarno pomoč.

Kuratorij je odločil, naj se kupi za pol milijona forintov tehničnih pripomočkov za vzgojno-izobraževalno delo, ki bi jih uporabljali v začasnih šolah v begunskih taboriščih. Po vrnitvi beguncev v svojo domovino bi omenjeno opremo dobile narodnostne šole teh krajev.

OPRAVIČILO

V prejšnji številki Porabja se je ravnateljica seniške šole Erika Glanz zahvalila vsem vaščanom, ki so pomagali v šoli. Pozabila pa je na Ferenc Rogana, ki je tudi veliko delal. Hvala za njegovo pomoč!

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica Marijana Sukič

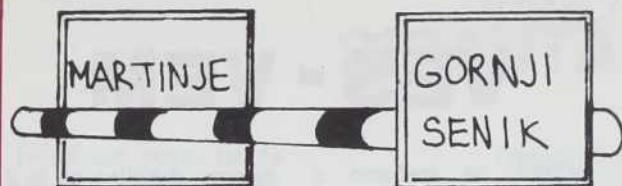
Naslov uredništva: H-9970 Monošter, Széll Kálmán tér 11, p. p. 77

Cena:

posamezna številka 10 forintov oz. din, celoletna naročnina 240 forintov oz. din

Tisk: SOLIDARNOST, Arhitekta Novaka 4 69000 Murska Sobota, Slovenija

Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.

DEZINFORMACIJE

Iz neuradnih virov smo zvedeli, da sta konec oktobra leta 1990 predsednika Madžarske in Slovenije prestopila državno mejo pri Gornjem Seniku.

Od takrat je minilo 344 dni, mejnega prehoda pe še ni (Je bil to ilegalni prestop?)

SODELOVANJE PREKMURSKIH IN PORABSKIH ŠOL

Ravnatelji šol v Pomurju in Porabju so se sestali 24. septembra v Prosenjakovcih. Delovni sestanek je imel dvojni namen, in sicer medsebojno informiranje o novih težnjah na področju šolstva v Sloveniji in na Madžarskem oz. dogovarjanje o konkretnem sodelovanju posameznih šol.

S položajem dvojezične osnovne šole v Prosenjakovcih je navzoče seznanila ravnateljica, ki je med drugim poudarila, da bo šola praznovala v tem šolskem letu 10. obletnico delovanja. Med tem časom se je precej zmanjšalo število otrok na šoli. Na začetku šolskega leta so imeli največ težav z nakupom madžarskih učbenikov, ki so jih do zdaj dobivali iz Vojvodine. Na pomoč jim je priskočila R. Madžarska. Pri oskrbi z madžarskimi učbeniki računajo na pomoč matice tudi v prihodnje.

Evgen Koša, glavni svetovalec, je predstavil program Zavoda R. Slovenije za šolstvo in šport z naslovom Šolstvo v Sloveniji v 21. stoletju. Osredotočil se je na projekte za katere so zainteresirane tudi šole na dvojezičnem območju. O tem, kakšno naj bi bilo konkretno sodelovanje med posameznimi šolami, je govoril Janez Kerčmar, pedagoški svetovalec v Porabju. Srečanje bi morala biti strokovno čim bolj koristna, zato se je treba izogibati množičnih obiskov. Na nekaterih šolah je bilo namreč sodelovanje omejeno na en ali dva obiska letno, na katera je šla skoraj vsa šola (učenci in učiteljski kolektiv).

Opozoril je tudi, da ni najbolj posrečeno, da so porabski učitelji pri urah madžarščine na dvojezičnih šolah v Prekmurju in obratno madžarski učitelji iz Prekmurja pri slovenskih orah v Porabju. Če bi bilo obratno, bi bilo za obe strani dosti bolj koristno.

Na koncu srečanja so se ravnatelji posameznih šol dogovorili za programe sodelovanja v tem šolskem letu. OŠ Gornji Senik bo v prihodnje sodelovala poleg prosenjakovske še s šolo na Kuzmi.

MS

VSEM, KI RADI POJETE!

Gornjeseniški pevski zbor vabi v svoje vrste vsakega, ki rad poje, rad preživi uro ali dve v veseli družbi in je pripravljen žrtvovati del svojega prostega časa za slovensko pesem.

Zbor ima vaje vsak petek od 19. ure v osnovni šoli.

A felsőszőlőki énekkar szeretettel vás soraiba mindenkit, aki kedvert érez az énekléshez, szereti eltolteni idejét vidám emberek között és hajlandó szabaddidejéből áldozni e nemes tevékenységére.

A kórus a próbáit minden pénteken 19 órától tartja az általános iskola épületében.

KA PARPOVEJDAJO STARI TJEJPI

Inda svejta so si ljudje nej mogli zamisliti veseldje brezi fud (harmonike).

Na fudan so igrali, če je gostovanje bilau. Fudaš je odo pozdravlat na števanovo ali na nauvo lieto. S fašenki, da so norili po vesi, je to bijo fudaš.

V Sakalauvca je bijo najbola poznani fudaš Štefan Makoš, steri je dudja lejta igral folklorni skupini.

Na tjejpji ga vidimo s padaši v petdesetaj lejtaj.